

Strategisch Thema

-Zorgzame stad-

Modules

Samenvatting	1
Gezondheid	3
Inkomenssituatie	6
Zorg	8
Inzet voor anderen	10
Blik in de toekomst	11

Datum: februari 2016

Gemeente Nijmegen
Onderzoek en Statistiek
tel.: (024) 329 98 89 (O&S)
e-mailadres: onderzoek.statistiek@nijmegen.nl

www.nijmegen.nl (onderdeel gemeente > onderzoek en cijfers)

Samenvatting

Gezondheid

Het percentage Nijmegenaren dat zich goed tot zeer goed gezond voelt is 76%. In vergelijking met de Burgerpeiling van twee jaar geleden is er een lichte daling te zien, het meest nog te merken bij de oudste categorieën en lager opgeleiden. Mogelijke verklaringen voor die daling zijn de economische crisis en de veroudering van de (zelfstandig wonende) bevolking. Ontwikkelingen in de sportdeelname lijken geen verklaring te bieden; het percentage sporters is gelijk gebleven en in Nijmegen wordt relatief veel gesport en bewogen en hebben minder volwassenen dan in de benchmarksteden overgewicht. Wel is ook in Nijmegen het aandeel met overgewicht nog altijd fors (30% matig, 10% ernstig). Personen met een lagere sociaaleconomische status (SES) voelen zich veel minder vaak goed gezond, sporten minder en zijn vaker afhankelijk van mantelzorg.

De laatste jaren is het aantal meldingen van overlast door verwarde personen toegenomen. Ook landelijk speelt deze ontwikkeling. Een van de mogelijke oorzaken is de verschuiving bij de zorg voor kwetsbare mensen naar ambulante zorg.

Financiële situatie huishoudens

De economische crisis van de afgelopen jaren laat zijn sporen na in de stad. Het percentage Nijmeegse huishoudens met een inkomen tot 110% van het sociaal minimum steeg van 15% in 2011 naar ruim 17% in 2013/2014. Landelijk is het beeld dat het aandeel huishoudens met een laag inkomen stabiliseert (2014) en mogelijk zelfs wat gaat dalen (2015/2016). Ook voor Nijmegen zijn er enkele signalen, die wijzen op een einde aan deze groei. Het percentage Nijmeegse huishoudens dat aangeeft dat de financiële situatie van hun huishouden slecht is, is gedaald van 11% in 2013 naar 9% in 2015. Wel is de groep, die aangeeft dat de financiële situatie in de afgelopen twee jaar verslechterd is (27%), nog wat groter dan de groep, voor wie verbetering optrad (19%). Vanaf 2014 is de werkloosheid licht aan het dalen. Het aantal bijstandsuitkeringen stijgt nog steeds, maar minder snel dan in de jaren 2011 en 2012.

Stapelning van gebruik voorzieningen

Binnen het sociale domein is sprake van concentratie van het gebruik van regelingen en voorzieningen. Twee derde van de Nijmeegse huishoudens is in geen enkele van 21 registraties op het vlak van zorg, jeugd, werk en inkomen bekend, een derde wel. Bij 5% van de huishoudens is er sprake van een sterke stapeling van zorgvragen. Behoeft aan zorg en ondersteuning op meer vlakken komt relatief veel voor bij eenoudergezinnen, niet-westerse huishoudens en huishoudens in huurwoningen en in aandachtsgebieden.

Eerste bevindingen transitie

De gemeente heeft per 1 januari 2015 meer zorgtaken gekregen. Het is nog te vroeg voor conclusies over resultaten en effecten. De gegevens daarvoor zijn nog in opbouw. Voor een eerste beeld is in de Burgerpeiling gevraagd naar ervaringen met het aanvragen van zorg. Voor ruim 40% leverde dat het afgelopen jaar geen problemen op; bij een kwart verliep het moeizaam. Het laatste lijkt meer voor te komen bij het regelen van woonvoorzieningen, individuele begeleiding, dagbesteding en verpleging/verzorging in een tehuis.

Inzet voor anderen

Bij de aanpak van zorgvragen wordt zo veel mogelijk geprobeerd het eigen netwerk rondom mensen een

bijdrage te laten leveren. Ruim de helft van de Nijmegenaren zet zich op een of andere manier voor anderen in (mantelzorg, andere hulp of inzet voor de buurt). De afgelopen twee jaar is het percentage dat zich inzet ongeveer gelijk gebleven. Ook het percentage dat aangeeft hulp van familie, vrienden of bekenden te ontvangen is gelijk gebleven (ongeveer 10%, bij de 75-plussers een kwart).

Blik in de toekomst

De komende vijftien jaar zal de vraag naar zorg flink toenemen vanwege de toename van de groep ouderen vanaf 75 jaar. In Dukenburg en Lindenholt gaat deze groep het sterkst toenemen.

Het landelijke en lokale beleid is gericht op het langer zelfstandig blijven wonen van ouderen. Door de sterke toename van het aantal ouderen zal het aantal woningen waarin wonen en zorg gecombineerd kan worden uitgebreid moeten worden, vooral door woningaanpassing maar ook in de vorm van specifieke ouderenwoningen. Een knelpunt daarbij is de lage verhuiscapaciteit bij de minder zelfredzame ouderen. *Meer informatie vindt u door te klikken op de onderwerpen op deze pagina. Voor meer gedetailleerde informatie kunt u ook bij onderzoeksinformatie programma's kijken (zorg en welzijn, inkomen en armoedebestrijding, sociale omgeving en participatie).*

Gezondheid

Lichte verslechtering ervaren gezondheid

Van de Nijmeegse volwassenen voelt 76% zich goed gezond; 9% voelt zich matig of slecht gezond. In vergelijking met 2013 is dat een lichte verslechtering (80% 'goed' en 7% 'matig/slecht'). Tegelijkertijd zijn de verschillen in gezondheidsbeleving naar leeftijd, opleiding en gebied groter geworden. De ouderen en de lager opgeleiden, en in mindere mate ook de middelbaar opgeleiden, hebben volgens de Burgerpeiling meer wat ingeleverd dan de jongere leeftijdsgroepen en de hoger opgeleiden. Van de 75-plussers geeft 32% aan een matige of slechte gezondheid te hebben, en van de lager opgeleiden 19%. Ook de Nijmegenaren van niet-westerse afkomst voelen zich wat vaker matig of slecht gezond, terwijl de gemiddelde leeftijd van deze groep duidelijk lager ligt dan voor de overige Nijmegenaren. In Dukenburg is het aandeel dat zich matig of slecht gezond voelt hoger dan in alle andere stadsdelen (17%).

Niet duidelijk is wat de redenen zijn voor het licht verslechterde beeld ten aanzien van de ervaren gezondheid. Nieuw onderzoek van de GGD in 2016 naar de gezondheid en leefstijl van volwassenen kan hier meer duidelijkheid over verschaffen (laatste meting in 2012). Mogelijk speelt de economische crisis, die geleid heeft tot meer werkloosheid, financiële problemen, onzekerheid en psychosociale stress, een rol. Wat ook van invloed kan zijn, is dat personen met ouderdomsverschijnselen en gezondheidsklachten langer thuis blijven wonen en dat deze groep dus meer in de steekproef voor het bevolkingsonderzoek terecht komt (personen in tehuizen zijn niet in de steekproef opgenomen).

Meer eenzaamheid bij Nijmegenaren van niet-westerse herkomst

Een kleine, maar niet onaanzienlijke minderheid van 8 tot 10% ervaart sociale problematiek in de zin van te weinig contacten, eenzaamheid en/of niet gelukkig zijn. Opvallend is de toename in de Burgerpeiling van het aandeel dat vindt dat men te weinig contacten heeft (van 6 naar 10%). Deze toename is het sterkst bij de Nijmegenaren van niet-westerse herkomst (van 11 naar 22%). Tegelijk is het oordeel over het samenleven in de wijk tussen bewoners van buitenlandse afkomst en de andere bewoners in de buurt wat verslechterd (55% 'goed' en 7% 'slecht' in 2015 tegenover 59% 'goed' en 7% 'slecht' in 2013).

Toename meldingen overlast door verwarde personen

In de periode 2012-2015 nam het aantal meldingen bij de politie van overlast door verwarde personen met circa 30% toe. Tegelijk daalde het aantal meldingen van overlast door zwervers, maar in absolute aantallen was deze daling minder groot dan de stijging van de meldingen over verwarde personen. Ook landelijk speelt deze ontwikkeling. Mogelijke oorzaken zijn de economische crisis en de verschuiving bij de zorg voor kwetsbare mensen naar ambulante zorg in plaats van dat ze in een instelling of beschermde woonvorm wonen.

Stedenvergelijking: bij volwassenen meer beweging en minder overgewicht

De afname van het aandeel volwassenen, dat zich goed gezond voelt, lijkt niet te maken te hebben met ontwikkelingen in de sportdeelname. Onder volwassen Nijmegenaren is de sportdeelname de laatste jaren niet veranderd, na een forse stijging in de periode 2009-2013: 61% sport wekelijks en nog eens 15% één of enkele keren per maand. Ten opzichte van de benchmarksteden zijn er in Nijmegen veel volwassenen die wekelijks sporten. Ook voldoen relatief veel volwassenen Nijmegenaren aan de norm gezond bewegen. Nijmegenaren zijn meer dan gemiddeld bezig met hardlopen en wandelen. Tegelijk zien we dat Nijmegenaren minder vaak overgewicht hebben.

Vooral de personen, die alleen lager onderwijs hebben afgerond, voldoen relatief weinig aan de norm gezond bewegen (46% tegenover 66% van de volwassen Nijmegenaren). Het aandeel inactieven (geen enkele dag per week voldoende beweging) ligt bij deze groep op 23%. Ook kinderen van laag opgeleide ouders en vmbo-leerlingen zijn vaker inactief. Wel geldt voor een ruime meerderheid van deze twee groepen dat men minimaal 7 uur per week beweegt.

Bij de basisschoolkinderen is percentage dat voldoende beweegt - en ook het percentage sportclubleden - in de periode 2009-2013 licht afgenomen. Tegelijk is het verschil tussen de wel- en niet-aandachtsgebieden voor de mate van bewegen door basisschoolkinderen kleiner geworden. Voor de leerlingen binnen het voortgezet onderwijs komen er volgend jaar nieuwe cijfers ter beschikking. Het aandeel jeugdigen met overgewicht is licht gestegen (van 15% in 2011 naar 17% in 2013).

Grote verschillen naar sociaaleconomische status

Personen met een lagere sociaaleconomische status (SES) voelen zich veel minder vaak goed gezond en zijn vaker afhankelijk van mantelzorg. Veel vaker geven ze aan dat de financiële situatie van het huishouden slecht is en ook geven ze gemiddeld genomen een lagere waardering voor hun woonbuurt.

sociaaleconomische status:	lager	midden	hoger
sport wekelijks (in %)	45	64	71
lid van een sportvereniging (in %)	16	27	27
sport bij een commercieel fitness-/sportcentrum (in %)	18	40	33
sport met een informele sportgroep (in %)	10	18	20
sport ongeorganiseerd (in %)	46	59	66
maakt gebruik van bibliotheek (in %)	26	35	41
bezoekt culturele podia in de stad (in %)	40	72	80
bezoekt maandelijks of wekelijks culturele voorstellingen (in %)	13	38	47
in vrije tijd bezig met kunstzinnige activiteiten (in %)	33	51	51
neemt in vrije tijd deel aan kunsteducatie (in %)	6	8	12
bezoekt maandelijks of wekelijks een wijkcentrum (in %)	23	16	10
zet zich in vrije tijd in voor organisaties (in %)	24	28	27
zet zich in vrije tijd in voor anderen (in %)	17	18	15
zet zich in vrije tijd in voor woonbuurt (in %)	24	26	30
geeft aan voldoende contacten te hebben (in %)	74	77	77
voelt zich goed gezond (in %)	56	81	86
ontvangt mantelzorg (in %)	9	3	2
ontvangt geen mantelzorg, heeft er wel behoefte aan (in %)	3,3	1,2	0,6
financiële situatie van huishouden is goed (in %)	35	49	78
financiële situatie van huishouden is slecht (in %)	13	9	1
rapportcijfer voor woonbuurt	7,2	7,4	7,7

Figuur 1: diverse uitkomsten Burgerpeiling naar sociaaleconomische klasse.

Bron: Burgerpeiling 2015, O&S.

Ook als we kijken naar wat Nijmegenaren in hun vrije tijd doen, zien we flinke verschillen naar sociaaleconomische status. Voor diverse vormen van vrijetijdsbesteding zien we een lagere deelname bij Nijmegenaren met een lagere sociaaleconomische status. Dat geldt voor diverse manieren van sporten (bij een vereniging, bij een commercieel fitness-/sportcentrum, met een informele sportgroep en ongeorganiseerd), verschillende vormen van cultuurdeelname (podiumbezoek, kunstzinnige activiteiten beoefenen, deelname aan kunsteducatie, gebruikmaken van de bibliotheek). Voor de vrijwillige inzet voor de samenleving zijn de verschillen veel kleiner.

Met betrekking tot het gebruik van wijkcentra valt op dat het aandeel gebruikers onder de personen met een lagere SES veel hoger is dan onder degenen met een hogere SES. Voor het aandeel dat aangeeft voldoende contacten met anderen te hebben (buiten het eigen huishouden, het werk en de opleiding) is er weinig verschil.

Als we de verschillen naar SES vergelijken met die bij de vorige metingen (2013 en 2011), dan valt op dat die verschillen de afgelopen jaren niet veel groter of kleiner geworden zijn.

Inkomenssituatie

Forse piek in armoede door crisis, aanwijzingen voor een kentering

Het percentage Nijmeegse huishoudens met een inkomen tot 110% van het sociaal minimum steeg van 15% in 2011 naar ruim 17% in 2013/2014. Hoewel Nijmegen hiermee nummer 10 staat in de top 10 van steden met huishoudens met een laag inkomen, wijkt dat percentage niet veel af van het gemiddelde voor de benchmarksteden. In Groningen, Enschede en Arnhem is het percentage met een laag inkomen nog wat hoger dan in Nijmegen. Het meer voorkomen van armoede in de grote steden heeft onder meer te maken met het relatief hoge aandeel bewoners met een met een bijstands- of werkloosheidsuitkering en het relatief hoge aandeel personen van niet-westerse afkomst.

Van de Nijmeegse huishoudens maakt 14% gebruik van één of meer regelingen voor inkomensondersteuning van minima. Bij het gemeentelijke Bureau Schuldhulpverlening melden zich jaarlijks 800 tot 900 Nijmeegse huishoudens met schulden en het Interlokaal start jaarlijks 250 tot 350 stabilisatietrajecten.

Ook landelijk nam de armoede ten gevolge van de economische crisis toe. Dit gebeurde bij alle risicogroepen, zoals de eenoudergezinnen, bijstandsontvangers, personen van niet-westerse afkomst en alleenstaanden tot 65 jaar. Landelijke cijfers laten een stabilisatie in 2014 zien. De ramingen voor 2015 en 2016 wijzen op een lichte daling van de armoede. Lokale cijfers duiden erop dat ook in Nijmegen de groei van het aantal huishoudens met een laag inkomen voorbij is. Het percentage zelfstandige huishoudens, dat aangeeft dat de financiële situatie van het huishouden slecht is, is gedaald van 11% in 2013 naar 9% in 2015. Wel is de groep, die aangeeft dat de financiële situatie in de afgelopen twee jaar verslechterd is (27%), nog wat groter dan de groep, voor wie verbetering optrad (19%). Echter in 2013 waren deze percentages minder gunstig (39% verslechterd en 15% verbeterd). Het verbeterde beeld ten opzichte van 2013 zal onder meer samenhangen met het volgende: in 2014 is de werkloosheid voor het eerst sinds 2009 niet meer gestegen, maar iets gedaald. Afgaande op het landelijke beeld, zal die daling zich in 2015 voortgezet hebben. Het aantal Nijmegenaren met een WW-uitkering is in 2015 voor het eerste sinds jaren iets teruggelopen. Verder is er na jaren van loonmatiging sinds enige tijd weer ruimte voor salarisverhogingen. Het aantal bijstandsgerechtigden nam in 2014 en 2015 nog wel toe, maar veel minder dan in 2011 en 2012.

sociaal-economisch profiel	jaar	NIJMEGEN	Arnhem	Eindhoven	Enschede	Groningen	Leiden	Maastricht	Tilburg	gemiddeld
uitkeringsafhankelijkheid										
aantal bijstandsuitkeringen als % inwoners 15-65	2015	5,2	6,4	4,1	6,0	6,6	3,5	4,2	4,7	5,1
aantal WW-uitkeringen als % inwoners 15-65	2015	3,8	4,3	3,9	3,9	3,1	2,8	3,1	4,1	3,6
aantal AO-uitkeringen als % inwoners 15-65	2015	6,8	8,7	7,1	9,3	5,9	5,4	9,3	6,9	7,4
(laag) inkomen										
% huishoudens met een inkomen tot 110% van het sociaal minimum	2013	17,4	18,2	14,1	18,7	19,9	13,7	17,2	14,8	16,8

Figuur 2: Stedenvergelijking inkomen, uitkeringsafhankelijkheid en armoede. Bron: CBS / RIO 2013.

Voor meeste huishoudens met laag inkomen hebben aanpassingen in regelingen inkomen en zorg geen grote gevolgen

In 2014 en 2015 zijn er veel regelingen veranderd in het sociale en financiële domein, onder andere de invoering van de Participatiewet, de invoering van de kostendelersnorm, de strengere aanpak met betrekking tot de Wajong en veranderingen in de kindregelingen.

Aanpassing van de landelijke regelgeving leidt tot veranderingen in de lokale regelingen. Het belangrijkste voorbeeld hiervan is dat door de Participatiewet de lokale regeling chronisch zieken, gehandicapten en ouderen wettelijk niet meer mogelijk is. Om de veranderingen op te vangen zijn er lokaal mogelijkheden voor compensatie door het uitbreiden van de collectieve aanvullende zorgverzekering en de individuele bijzondere bijstand.

In 2015 hebben we onderzoek gedaan naar de gevolgen hiervan voor een aantal specifieke voorbeelden van huishoudens met een laag inkomen. Dit onderzoek leidt tot de conclusie dat huishoudens met een inkomen net boven het minimum er over het algemeen op vooruit gaan wat betreft het inkomen uit regelingen in het sociale en financiële domein. Dat geldt het sterkst voor werkende alleenstaande ouders. Huishoudens op het minimum (AOW of bijstandsuitkering) gaan er vaker op achteruit of er minder hard op vooruit, met name door de invoering van de kostendelersnorm en de afschaffing van de lokale regeling chronisch zieken en ouderen. Voor kleinere groepen huishoudens leidt de invoering van de kostendelersnorm in combinatie met de strengere aanpak met betrekking tot de Wajong tot een flinke achteruitgang.

Veel belangstelling voor stadspas bij een aantal specifieke doelgroepen

De gemeente denkt na over de ontwikkeling van een stadspas. Doel van deze pas is deelname aan activiteiten in de stad aantrekkelijker maken, door korting te bieden bij bijvoorbeeld winkels en musea. Ook is het de bedoeling dat de pas gemeentelijke regelingen bevat waarvan bepaalde doelgroepen gebruik kunnen maken. De stadspas is bedoeld voor alle Nijmegenaren en richt zich in het bijzonder op groepen voor wie het ondernemen van activiteiten moeilijker is, bijvoorbeeld mensen met een laag inkomen, 65-plussers, studenten en WMO-gerechtigden.

Via het digitaal stadspanel is gepeild in hoeverre deze doelgroepen belangstelling hebben voor een stadspas. Voor alle vier de doelgroepen geldt dat een ruime meerderheid (75-86%) positief is over het idee van een stadspas (tegenover 60% van degenen die niet tot deze doelgroepen behoren). Het meest genoemde voordeel is het ontvangen van korting, en daaraan gerelateerd de opmerking dat een stadspas de respondent zelf en andere (bijvoorbeeld kinderen) motiveert om activiteiten te ondernemen. Vaker geeft men aan dat er groepen in de stad zijn, die de kortingen goed kunnen gebruiken. Binnen alle doelgroepen is men het meest geïnteresseerd in korting op het openbaar vervoer, gevolgd door korting op bezoek aan culturele activiteiten. Voor andere opties voor de stadspas, die een deel van de Nijmegenaren interessant vindt, zoals voordeel in winkels en horecagelegenheden, zijn er potentieel veel meer aanbieders. Vandaar dat bij deze groepen ondernemers gepeild is of ze aan de pas mee zouden willen werken. Circa een kwart van de benaderde ondernemers heeft aan de peiling deelgenomen. Daarvan verwacht 27% zeker (6%) of waarschijnlijk wel (21%) mee te doen. Nog eens een derde wil mogelijk meedoen. Bij deze uitkomsten moeten we er rekening mee houden dat de belangstelling voor deelname bij de ondernemers, die niet aan de peiling hebben deelgenomen, een stuk lager zal zijn.

Zorg

Sterke stapeling gebruik regelingen bij 5% van huishoudens

In ons Sociaal Statistisch Bestand voor 2014 zijn de bestanden van 21 regelingen op het vlak van inkomen, werk, zorg en jeugdzorg opgenomen. Twee derde van de Nijmeegse huishoudens komt niet voor in deze registraties, een derde wel. Analyses op basis van het bestand laten zien dat veel Nijmeegse huishoudens op meer vlakken zorg en ondersteuning nodig hebben. Er is bijvoorbeeld een grote overlap tussen het gebruik van inkomensregelingen (bijstand, bijzondere bijstand, kwijtschelding belasting, collectieve aanvullende ziektekostenverzekering, e.d.) en het voorkomen in regelingen met betrekking tot zorg, jeugd en vooral werk. Een ander voorbeeld is dat veel huishoudens met personen in jeugdregelingen (jeugdzorg, jeugdgezondheidszorg, leerplicht, voortijdig schoolverlaters, e.d.) ook gebruik van regelingen met betrekking tot werk en inkomen.

Vijf procent van de huishoudens zien we terug in minimaal vijf regelingen. Meer dan 40% van alle klantrelaties binnen de 21 regelingen heeft te maken met deze groep.

Behoeftte aan zorg en ondersteuning op meer vlakken (stapeling van het gebruik van regelingen) komt relatief veel voor bij eenoudergezinnen, niet-westerse huishoudens en huishoudens in huurwoningen en in aandachtsgebieden.

In 2016 gaan we bouwen aan een vernieuwd Sociaal Statistisch Bestand. Per 1 januari 2015 is er veel veranderd in de regelingen, onder meer door de decentralisatie van zorgtaken naar gemeenten.

Enkele positieve signalen met betrekking tot risicojongeren

In Nijmegen daalde het aantal jeugdige verdachten van 800 in 2010 naar 597 in 2014 (-25%). Ook landelijk (-25%) en in andere steden is er sprake van een flinke daling. Het aantal jeugdige verdachten in Nijmegen is lager dan gemiddeld in de benchmarksteden (18 respectievelijk 21 per 1.000 12-24-jarigen). Dat geldt ook voor het aantal jeugdige veelplegers en harde kern jongeren.

Ook het percentage voortijdig schoolverlaters voor het VMBO is in Nijmegen wat lager.

Uit de Burgerpeiling blijkt dat steeds minder Nijmegenaren jongerenoverlast als een belangrijk aan te pakken probleem zien. En bij de geregistreerde gevallen van jeugdoverlast zien we de afgelopen jaren een licht dalende trend.

De Kindermonitor (laatste meting in 2013) laat geen grote veranderingen zien als het gaat om het welzijn, de opvoeding, de gezondheid en de leefstijl van kinderen. Bij 9% van de kinderen zijn er aanwijzingen voor psychosociale problemen en 4% van de ouders geeft aan dat de gezondheid van het kind matig of slecht is.

Aanvragen zorg loopt in deel van gevallen niet soepel

De gemeente heeft per 1 januari 2015 meer zorgtaken gekregen. In de Burgerpeiling hebben we gevraagd of men in 2015 betrokken is geweest bij het regelen van zorg voor één of meer inwoners van Nijmegen en hoe het regelen van die zorg verlopen is. Dit om signalen op te halen over zaken die mogelijk minder goed lopen.

Van de Nijmegenaren is 14% betrokken geweest bij een aanvraag. Daarbij gaat het zowel om zorg voor zichzelf (4%) of zorg voor (iemand in) het huishouden (5%) als om zorg voor stadsgenoten buiten het huishouden (7%). De meest voorkomende onderwerpen zijn huishoudelijke hulp, individuele begeleiding en verpleging of verzorging voor iemand die zelfstandig woont. Ruim veertig procent (43%) geeft aan dat het regelen van de zorg soepel verliep; 27% geeft aan dat het moeizaam verliep. De soorten zorg waarvoor het

aanvragen meer dan gemiddeld moeizaam verliep zijn woonvoorzieningen, individuele begeleiding, dagbesteding en verpleging/verzorging in een tehuis.

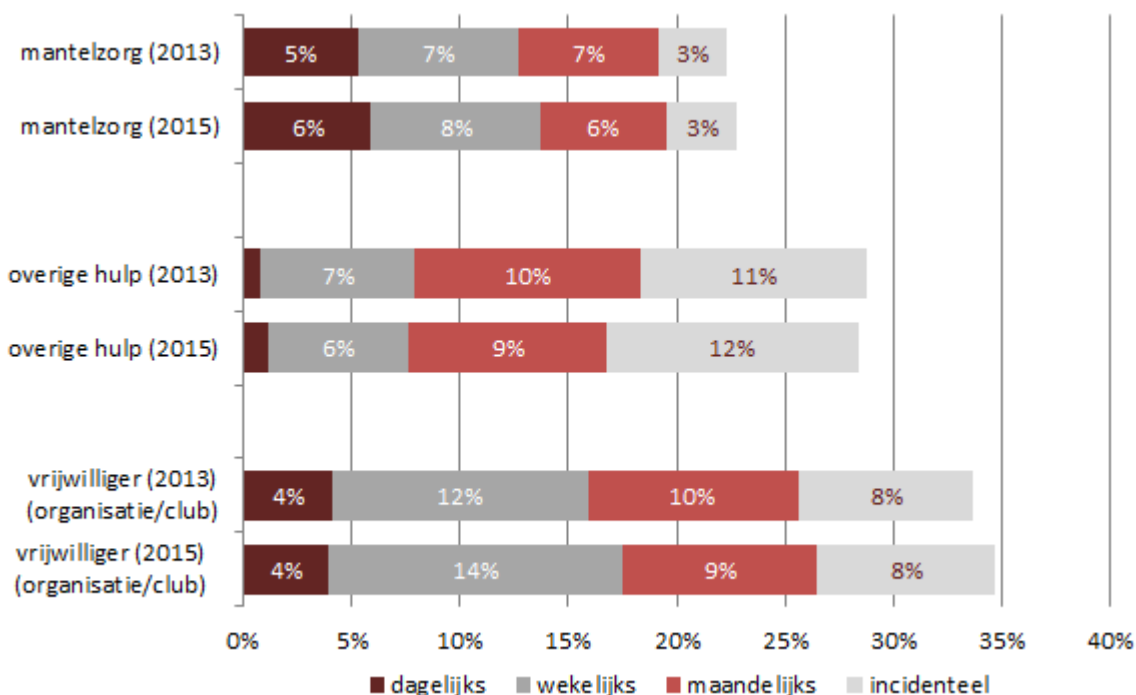
Inzet voor anderen

Aandeel dat zich in vrije tijd inzet voor anderen ongeveer gelijk gebleven

Als Nijmegenaren behoefte aan ondersteuning nodig hebben, wordt nagegaan in hoeverre familie, vrienden, buurtgenoten en vrijwilligers daar een rol in kunnen spelen. In dit verband vragen we in de Burgerpeiling aan Nijmegenaren of ze ondersteuning van anderen krijgen of aan anderen geven.

De mate waarin Nijmegenaren in hun vrije hulp aan anderen geven is ten opzichte van 2013 ongeveer gelijk gebleven. Voor het geven van mantelzorg (6% dagelijks en 8% wekelijks) meten we een lichte stijging. Voor het geven van andere hulp aan personen buiten het eigen huishouden, zoals oppassen op kinderen, hulp vanwege problemen of hulp bij de administratie of praktische zaken, meten we een lichte daling (17% minstens 1 keer per maand). Ook het percentage dat zich inzet voor organisaties is niet veel veranderd (26% minstens 1 keer per maand). De meest genoemde redenen waarom men in de vrije tijd niet bezig is met dergelijke activiteiten zijn werk, gezin, ouderdom, gezondheid en andere vrijetijdsactiviteiten.

Tegelijk is ook het aandeel dat aangeeft mantelzorg of andere ondersteuning te ontvangen sinds 2013 onveranderd: 4% ontvangt mantelzorg en 7% ontvangt andere vormen van ondersteuning van mensen buiten het eigen huishouden/gezin.

Figuur 3: Vrijwillige inzet voor de samenleving. Bron: Burgerpeiling, O&S.

Behalve voor mensen en organisaties in de buurt, kunnen mensen zich ook op een andere manier voor de buurt inzetten (organiseren feesten/activiteiten, schoonhouden van buurt, groenonderhoud en onder de aandacht brengen van buurtproblemen of verbeterpunten). Net als in 2013 geeft 21% aan dit te doen. Voor alle vormen van vrijwillige inzet voor de buurt is een stapelingscore gemaakt. Daarbij is de frequentie 'minder dan eenmaal per maand' niet meegeteld. Het resultaat is dat 52% van de Nijmegenaren zich op minstens één veld inzet (53% in 2013).

Op landelijke niveau lijkt het aantal vrijwilligers in de periode 2012-2015 volgens het SCP eerder te dalen dan te stijgen. Wel blijkt dat mensen, die vrijwilligerswerk doen, daar de laatste jaren meer tijd aan besteden.

Blik in de toekomst

Stijging van zorgvraag in komende jaren

Vanaf de 75 jaar neemt de vraag naar zorg duidelijk toe. Zo geeft 27% van de 75-plussers aan zich matig of slecht gezond te voelen, tegenover 15% van de 65-74-jarigen en 9% van de volwassen Nijmegenaren; 9% van de 75-plussers geeft aan niet goed voor zichzelf te kunnen zorgen (6% van de 65-74-jarigen en 3% van de volwassen Nijmegenaren). Een relatief grote groep 75-plussers (27%) voldoet aan twee of meer van de volgende kenmerken: zich niet gezond voelen, niet voor zichzelf kunnen zorgen, te weinig contacten hebben, mantelzorg ontvangen en overige hulp krijgen (tegenover 9% van de 65-74-jarigen; die 9% komt overeen met het gemiddelde voor de volwassen Nijmegenaren). Hierbij moet bedacht worden dat zelfstandig wonende ouderen met veel gezondheidsklachten deels niet aan bevolkingsonderzoek zullen deelnemen en dat ouderen in tehuizen niet in de steekproef voor het bevolkingsonderzoek zitten. Het verschil tussen de 75-plussers en de leeftijdsgroepen daaronder is dus nog groter dan bevolkingsonderzoek laat zien.

Uit statistieken blijkt dat een naar verhouding groot deel van de totale groep Wmo-gebruikers 75 jaar of ouder is. En dat geldt ook voor de gebruikers van de zorg die van de Awbz naar de gemeenten is overgeheveld.

Dit betekent dat de zorgvraag de in Nijmegen de komende vijftien jaar flink zal toenemen.

In de komende vijftien jaar zal de groep 70-ers flink toenemen (+ 5.300 in 2030). De grote naoorlogse geboortegeneraties schuiven steeds verder deze leeftijdsklasse in. Na 2025 zal dit leiden tot een sterke groei van de groep 80+ (+ 3.000 in 2030). In Dukenburg en Lindenholt zal de zorgvraag relatief sterk toenemen, omdat de groep 80-plussers in die stadsdelen relatief sterk zal groeien. In Lindenholt zal ook de groep zeventigers sterk groeien.

Groeiende behoefte aan woningen waarin wonen en zorg gecombineerd kan worden

Landelijk en lokaal beleid is erop gericht dat ouderen en mensen met een functiebeperking zo lang mogelijk zelfstandig kunnen wonen. Tehuiszorg wordt daarvoor vervangen door zorg aan huis, geleverd in gewone woningen of in speciaal daarvoor gebouwde huizen. Het aantal bewoners van tehuizen en instellingen is hierdoor de laatste 10 jaar (tegen de demografische trend in van +21% 65-plussers) afgenomen van ongeveer 3.000 naar 2.700. Overigens is het meer/langer op zichzelf willen wonen ook een trend die binnen de bevolking al langer aanwezig is, ook los van overheidsbeleid.

Een ruime meerderheid van de 16.700 Nijmeegse ouderenhuishoudens (65+) woont in de normale woningvoorraad. Bij 40% daarvan kent enige beperkingen en in iets minder dan 10% van de gevallen is er sprake van ernstige beperkingen. Ruim 3.000 ouderenhuishoudens wonen in specifieke ouderenwoningen, ongeveer voor de helft in een serviceflat, woonzorgcomplex of andere woonvorm.

Door de sterke toename van het aantal ouderen zal het aantal woningen waarin wonen en zorg gecombineerd kan worden (vooral door woningaanpassing maar ook in de vorm van serviceflats, senioren- en mantelzorgwoningen e.d.), uitgebreid moeten worden. Van belang daarbij is dat het aantal eenpersoonshuishoudens sterk zal groeien.

Zorgen over lage verhuiscapaciteit bij minder zelfredzame ouderen

Het landelijk beleid is erop gericht dat ouderen langer zelfstandig blijven wonen, waarbij benodigde zorg thuis wordt gegeven. Het is daarom belangrijk dat ouderen in een woning wonen waarin zij zo lang mogelijk in staat zijn om zelfstandig te blijven. Voor ouderen met een achteruitgaande gezondheid in

woningen, die moeilijk aan te passen zijn, is verhuizen de aangewezen manier om zo lang mogelijk zelfstandig te kunnen wonen. Er zijn echter weinig senioren die verhuizen of die hiertoe bereid zijn. Van de Nijmeegse 65-plussers is 12% verhuisgeneigd, tegen 50% van de mensen jonger dan 35 jaar. De belangrijkste reden voor die lagere verhuisgeneigdheid is dat ouderen relatief meer tevreden zijn over en gehecht zijn aan hun woning en woonomgeving. Ook financiële obstakels, het niet kunnen overzien van het verhuisproces en het moeilijk kunnen vinden van het aanbod (via internet) spelen een rol. Professionals voorzien vooral voor minder zelfredzame ouderen (lagere SES) met een achteruitgaande gezondheid problemen als het gaat om het op tijd verhuizen naar een geschikte woning. Ze noemen diverse prikkels om de verhuisgeneigdheid bij ouderen te vergroten, waaronder het 'ontzorgen' bij het verhuisproces en het weer invoeren van het label 'seniorenwoning'. De professionals zijn positief over woonzorgcomplexen. Ze zien ouderen naar dergelijke complexen verhuizen, omdat deze een gevoel van veiligheid geven en omdat er altijd iemand aanwezig is wanneer een bewoner hulp nodig heeft.